

ÅTTONDE AVDELNINGEN

Ostia

Ostia Antica, det antika Roms hamnstad, ligger ungefär 18 kilometer sydväst om Rom. Ostia låg under antiken vid Tiberns utlopp (*ostium*, i N mynning), medan ruinerna i dag efter landhöjning befinner sig ungefär fem kilometer från kusten. Ursprungligen fungerade Ostia som bas för den romerska flottan. Som fästning vid havet fick staden tidigt den geometriska stadsplan som kännetecknar de romerska fästningsstäderna. Under de tre första århundradena e. Kr. fick Ostia också en ökande betydelse för handeln till sjöss. Hamnen rustades upp av kejsar Claudius (41-54 e. Kr.). Denne lät bl. a. utanför hamnen sänka ett mycket stort fartyg som Augustus en gång låtit bygga för en obelisktransport från Egypten (obelisken står numera på Piazza del Popolo). Det sänkta fartyget fick fungera som vågbrytare. Ovanpå denna lät Claudius uppföra det *Claudiska fyrtornet*. Kejsar Trajanus (98-117) fortsatte utbyggnaden av Ostias hamnanläggningar.

Ostia anses ha haft drygt 50 000 invånare under sin glansperiod omkring 200 e. Kr. Genom hamnen infördes nästan all spannmål som Rom behövde, vidare timmer från Gallien, bly, silver och järn från Spanien, elfenben

och vilda djur från Afrika, parfymer och metallvaror från Mellanöstern samt olja och vin från Grekland. Staden övergavs dock när Rom förföll och inte längre kunde utgöra grund för en så stor import. Dessutom slammade flodmynningen till slut igen och Ostia begravdes i flygsand.

Sedan slutet av 1800-talet har genom arkeologiska utgrävningar stora delar av Ostia frilagts. Hittills har man grävt ut ca 2/3 av den ursprungliga staden. Härigenom har man fått en detaljerad bild av hur den antika staden såg ut och hur dess invånare levde. I motsats till förhållandena i Pompeji och Herculaneum, som begravdes vid Vesuvius utbrott år 79 e. Kr., har man här kunnat studera hur en stad med hyreshus i flera våningar (*insulae*) utvecklats under sen kejsartid.

När det gäller Ostia finns utanför stadsmurarna många nekropoler. Av dessa är *Isola Sacra* störst. Efter att ha gått genom Ostias portbyggnad *Porta Romana* i öster befinner sig besökaren på stadens långa huvudgata *Decumanus Maximus*. Som ett romerskt härläger delas denna gata längre fram vinkelrätt av den andra huvudgatan *Cardo* och med detta kors som

grund är de andra gatorna anlagda. Längs Decumanus Maximus ligger viktiga offentliga byggnader, t. ex. en teater, tempel, barer, termer, latriner samt vatten- och avloppssystem. Teatern med sina 2 700 åskådarplatser uppfördes av Agrippa, Augustus svärson och medhjälpare. Strax väster om teatern ligger *Apuleius hus*, ett representativt atriumhus i pompejansk stil. *Casa di Diana* visar att utvändiga balkonger användes redan under antiken. Fortsätter man sedan Decumanus Maximus når man *Forum* med tempel till Iuppiter, Iuno och Minerva. Vid huvudgatans slut längst bort i väster ligger än i dag *Porta Marina*.

Fjärde deklinationen

Nominativ och genitiv

Den fjärde deklinationen omfattar **substantiv med stam på –u**. Dessa stammar har i singularis nominativ ändelsen **-s** och i genitiv ändelsen **–s**, **fructus, us** M 'frukt'. Deklinationstillhörigheten anges i ordbok genom ordslutet i genitiv (*-us*).

Nominativ pluralis slutar för u-stammar i maskulinum och femininum på **-s** (< *u-es*), i neutrum på **-a**. Genitiv pluralis slutar på **–um**.

	<i>Maskulinum</i>	<i>Neutrum</i>
<i>Singularis</i>		
Nominativ	fructus frukt	cornu horn
Genitiv	fructus frukt(en)s	cornus horn(et)s
<i>Pluralis</i>		
Nominativ	fructus frukter	cornua horn
Genitiv	fructuum frukter(na)s	cornuum horn(en)s

Observera att inga adjektiv böjs efter fjärde deklinationen!

De flesta substantiv på **–us** efter fjärde deklinationen är maskulina verbalsubstantiv, bildade av ett verbs perfektparticipstam, jfr *sensus, us* känsla (av *sentio, sensi, sensum* 4 känna), *visus, us* syn (av *video, vidi, visum* 2 se). Till denna deklination hör även ämbetsbeteckningar på **–atus** (sv. **-at**), t. ex. *consulatus, us* konsulsbefattning, konsulat, *rektoratus, us* rektorstjänst, rektorat.

Ett par feminina substantiv finns: *manus, us* 'hand' och *domus, us* 'hus'.

Domus har vissa former lånade från andra deklinationen, t. ex. *domi* 'hemma' (kasus lokativ har samma form som kasus genitiv), *domo* 'hemifrån' (separativ ablativ).

Lånord i svenskan

- från nominativformen: *kasus*, *lapsus*, *passus*, *status*, *intróitus* (ingångspålsalm), *cóitus* (samlag)
- från böjningsstammen (utan *-us*): *stat*, *grad*, *vers*, *akt*, *rit*, *frukt*, *ornat*, *apparat*, *impuls*, *rektorat*, *dom* (som i domkyrka) etc.

Substantiv på *-us* av fjärde deklinationen har - till skillnad från substantiv på *-us* av andra deklinationen - i avledda ord kvar sitt *-u-*, det tillhör ju stammen: *sensuell* av *sensus*, *visuell* av *visus*, *aktuell* av *actus*, *luxuös* av *luxus*, *spirituell* av *spiritus*, *manuell* av *manus*, *rituell* av *ritus* etc.

EXERCITIUM

Lapsus linguae	lapsus, us M slintning, glidande, misstag, lingua, ae F tunga
Lacus profundus	lacus, us M sjö profundus, a, um djup
Senatus populusque Romanus	senatus, us M senat
Quinque sensus	sensus, us M känsla, sinne
Maior pars Germanorum victus ex lacte, caseo, carne constabat.	victus, us M mat lac, lactis N mjölk caro, carnis F kött consto 1 bestå
Gradus magistratum Romanorum multi erant.	magistratus, us M ämbetsman gradus, us M gång, grad
Magnum numerum versuum poeta dictavit stans in uno pede.	versus, us M (vers) rad dicto 1 läsa upp sto 1 stå; 'på stående fot'
Domus aurea Neronis	domus, us F hus, palats

Lär in glosorna i högerspalten

Övriga kasus

Substantiv i maskulinum och femininum böjs på samma sätt. Den fortsatta böjningen av *substantiv med stam på -u-* lyder som följer. Notera för **singularis dativ -i** och för **ablativ lång stamvokal -u** i (jfr lång stamvokal i ablativ för övriga vokaltammar: villa, disco, mari)!

	<i>Maskulinum</i>	<i>Neutrum</i>
<i>Singularis</i>		
Nominativ	fructus	cornu
Genitiv	fructus	cornus
Dativ	fructui	cornui
Akusativ	fructum	cornu (= nom.)
Ablativ	fructu	cornu
<i>Pluralis</i>		
Nominativ	fructus	cornua
Genitiv	fructuum	cornuum
Dativ/Ablativ	fructibus	cornibus
Akusativ	fructus	cornua (= nom.)

EXERCITIUM

Manu scriptum	manus, us F hand
Senatui placet bellum indicere.	placet (opers.) det behagar + <i>dativ</i> = någon beslutar indico 3 förklara
Consules exercitibus praeerant.	exercitus, us M här praesum + <i>dativ</i> : stå i spetsen för, anför
Manu propria	proprius, a, um egen
Dextra (sinistra) manu	dexter, ra, rum höger sinister, ra, rum vänster

Lär in böjningen av *fructus, us* och glosorna i högerspalten!

Uppgift 1

Vad heter dativ och ablativ singularis av *ritus, us* 'rit', *apparatus, us* 'anordning, utrustning', resp. *spiritus, us* 'ande'?

Uppgift 2

Vad heter nominativ och genitiv pluralis av *ritus, us*, *apparatus, us*, resp. *spiritus, us*?

Fristående ablativ (Ablativus absolutus)

Satsförkortningen ablativus absolutus har sin svenska motsvarighet i vissa fristående satsförkortningar:

Frakten inräknad, kostar Sedan frakten räknats in, kostar boken
boken 300 kr. 300 kr.

Hon gjorde detta, **mig ovetande**. Hon gjorde detta utan att jag visste om det.

Även i språk som franskan, engelskan och tyskan finns satsförkortningar bestående av ett huvudord med particip: fra. **Cela fait**, il disparut, eng. **All being done** we must be satisfied, ty. Das Buch kostet 100 Mark, **die Frachtkosten mitgerechnet**.

Ablativus absolutus som fristående satsförkortning består i latinet av ett **substantiv** (eller pronomen) **och** ett **particip** (presens eller perfekt particip), båda **i ablativ**. En ablativus absolutus kan upplösas och återges då med en svensk bisats. Det latinska substantivet (eller pronominet) i ablativ kommer då att bli subjekt och det latinska participet i ablativ att bli predikat i den svenska bisatsen.

När en ablativus absolutus översätts med en konjunktionsbisats, inledes bisatsen ofta med **medan** när predikatsdelen är ett **latinskt presens particip** (detta particip uttrycker samtidig handling i förhållande till satsens finita verb) eller med **sedan** när predikatsdelen är ett **latinskt perfekt particip**. (detta particip uttrycker föregående handling i förhållande till satsens finita verb och är en passiv form)

En ablativus absolutus kan också återges med ett prepositionsuttryck. Man kan vidare vid översättningen upplösa den latinska satsförkortningen till en huvudsats och samordna denna med den latinska huvudsatsens finita verb. Se de olika exemplen i det följande!

Presens particip

Romulo regnante Roma parva erat.	(Romulus regerande var Rom litet.) Medan Romulus regerade, var Rom litet. Under Romulus regering var Rom litet.
---	---

Perfekt particip

Epistula lecta Titus dixit:	(Brevet läst sade Titus: Sedan brevet lästs, sade Titus: Sedan Titus läst brevet, sade han: Efter att ha läst brevet sade Titus: Titus läste brevet och sade:
------------------------------------	---

I stället för ett particip kan predikatsdelen vara ett substantiv eller adjektiv: *Ciceróne consule* (Cicero konsul) 'då Cicero var consul', *me vivo* (mig levande) 'då jag var i livet/under min livstid'.

EXERCITIUM

(1) Exércitu audiente dux orationem habuit.	(1) exércitus, us M här dux, ducis M anförare oratio, onis F tal
(2) Hoc facto patriam reliquit.	(2) relinquo, reliqui, relictum 3 lämna
(3) Sole oriente urbem vidérunt.	(3) orior, ortus sum 4 gå upp
(4) Bello finíto consul in Italiam revertit.	4) bellum, i N krig finio 4 avsluta revertó, reverti 3 återvända
(5) Caesar regione explorata mílites e castris eduxit.	5) regio, onis F trakt, terräng expló-ro 1 utforska castra, orum N läger
(6) Amicis adiuvantibus Titus domum aedificavit.	(6) ádiuvo 1 hjälpa aedífico 1 bygga domus, us F hus

Uppgift 3

Översätt med ett prepositionsuttryck *Amicis adiuvantibus . . .!*

Uppgift 4

Översätt med samordnade satser: *Bello finito consul in Italiam revertit.*

Femte deklinationen

Den femte deklinationen omfattar ett fåtal **substantiv med stam på -e**, som i nominativ singularis har ändelsen **-s** och i genitiv ändelsen **-i**: **dies, diéi** 'dag'. Ändelserna är i genitiv singularis **-i** och i pluralis **-rum**, vilka överensstämmer med ändelsesystem A. Stammarna på **-e** är femininum utom *dies*, som i pluralis alltid, i singularis oftast är maskulinum.

	<i>Maskulinum</i>
<i>Singularis</i>	
Nominativ	dies dag
Genitiv	diéi dag(en)s
Dativ	diéi
Ackusativ	diem
Ablativ	die
<i>Pluralis</i>	
Nominativ	dies dagar
Genitiv	dierum dagar(na)s
Dativ/Ablativ	diebus
Ackusativ	dies

Stamvokalen **-e** är lång efter vokal, kort efter konsonant: *dies*, *diéi*, *res*, *rei* (uttal rej), F sak, *spes*, *spei* (uttal spej) F hopp.

Lånord i svenskan

rabies (raseri, galenskap), *caries* (röta, tandröta) etc.

Latinska uttryck

ante meridiem (a.m.)	före middagen (<i>merius</i> < <i>medius</i>)
post meridiem (p.m.)	efter middagen
Minister in spe	minister i förhoppningen
In medias res	(gå) rakt på sak (rakt på ämnet)
Nova species	en ny art (botaniskt) (<i>species</i> , <i>éi</i> F)
Sub specie aeternitatis	ur evighetens synvinkel (Spinoza)
Requiem aeternam dona eis, Domine!	giv dem evig vila, Herre (<i>réquies</i> , <i>éi</i> F)
Fortiter in re, suaviter in modo	kraftfullt i sak, mildt i sättet
In fidem	till bekräftelse (av riktigheten)
Bona fide	i god tro, i ärligt uppsåt (<i>fides</i> , <i>ei</i> F)
Rebus	med saker
Index rerum	sakregister
Res publica	staten

Lär in böjningen av *dies*, *diéi* och uttrycken i vänsterspalten!

Uppgift 5

Vad heter dativ och ablativ singularis av *rábies*, *rabiéi* 'raseri', *fides*, *ei* 'tro, trohet', *cáries*, *cariéi* 'röta'?

Uppgift 6

Böj i singularis *versus pulcher* 'en vacker vers'!

Uppgift 7

Böj i pluralis *sensus multi* 'många känslor'!

Gerundium (verbalsubstantiv)

På latin kan en infinitiv stå som subjekt (*Navigare necesse est*) och objekt (*Navigare amo*) men inte stå i genitiv, dativ, ablativ eller i ackusativ efter preposition. I sådana situationer ersätts infinitiven av **gerundium**, ett verbalsubstantiv i neutrum bildat genom att **-nd** läggs till verbstammen (i tredje och fjärde konjugationen inskjuts ett *e* före *nd*). Det böjs som en neutral *o*-stam, t. ex.

Genitiv	ars legend-i	konsten att läsa = läsandet-s konst
Ackusativ	paratus ad legend-um	beredd att läsa
Ablativ	legend-o	genom att läsa

Latinska uttryck

Modus vivendi	ett sätt att leva (i samförstånd)
Ars amandi	konsten att älska
Docendo discimus.	Vi lär (oss själva) genom att undervisa.
Homo ad intelligendum et ad agendum natus est.	Människan är född till att förstå och till att handla.
Dubitando ad veritatem venimus.	Genom att tvivla kommer vi fram till sanningen.
Gutta cavat lapidem non vi sed saepe cadendo. Ovidius	Droppen urholkar stenen inte genom sin kraft utan genom att ofta falla.
Scribere scribendo, dicendo dicere disces.	Du kommer att lära dig att skriva genom att skriva, att tala genom att tala.
Ars legendi libros	konsten att läsa böcker

Uppgift 8

Böj i singularis *spes bona* 'gott hopp'!

Uppgift 9

Böj i pluralis *res plures* 'flera saker'!

Gerundivum (verbaladjektiv)

Gerundivum bildas genom att **-nd** läggs till verbstammen (i tredje och fjärde konjugationen inskjuts ett *e* före *nd*). Gerundivum är ett verbaladjektiv med böjningsändelserna **-us, -a, -um**. Det har som regel betydelsen av ett passivt futurum particip som uttrycker nödvändighet.

Latinska gerundiver möter i många svenska lånord: **tentand** = 'en som bör provas', **examinand** = 'en som bör undersökas', **konfirmand** = 'en som bör bekräftas (i tron)', **legend** = 'det som bör läsas', etc.

A. Gerundivum som **adjektivattribut** har betydelsen 'som bör göras':

Liber legendus	en bok som bör läsas, en läsvärd bok
Amanda	hon som bör älskas, den 'älskansvärda'
Dividendum	det som bör delas, dvs. dividend

B. Gerundivum som **predikatsfyllnad vid esse** har också betydelsen 'som bör (skall/måste) göras':

Liber legendus est/erat.	Boken bör/borde läsas.
Liber mihi (dativus agentis) legendus est/erat.	Boken bör/borde läsas av mig = Jag bör/borde läsa boken.
Hoc observandum est.	Detta bör observeras.

C. Gerundivum kan stå som **predikativt attribut till ett substantiv, s. k. gerundivförbytning**. Gerundivum med ackusativobjekt (*Legendo libros...* = Genom att läsa böcker...) ersätts då med en konstruktion, där objektet 'böcker' blir huvudord och gerundivum ersätts av ett adjektiviskt gerundivum (*Libris legendis ... Genom att läsa böcker...*). Gerundivformen återges alltså med svensk infinitiv och substantivet blir ackusativobjekt

till infinitiven. Jfr följande två konstruktioner som uttrycker samma sak på två olika sätt:

Ars libros legendi difficilis est.	Konsten att läsa böcker
Ars librorum legendorum difficilis est.	är svår.

Latinska uttryck

De gustibus non est disputandum.	Om smak(er) bör (det) ej diskuteras.
Quod erat demonstrandum.	Vilket skulle bevisas/ Och detta skulle bevisas.
Praeterea censeo Carthaginem esse delendam. Cato d. ä.	För övrigt anser jag att Kartago bör förstöras.
Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas! Ovidius	Även om krafterna saknas, bör dock viljan berömmas!

Uppgift 10

Vad betyder *Arrogantia non ferenda*? (*arrogantia*, ae F fräckhet; *fero, tuli, latum, ferre* bära, uthärda)

Uppgift 11

Vad betyder *Pacta sunt servanda*? (*pactum*, i N överenskommelse, avtal; *servo* 1, bevara, hålla)

Eruptio montis Vesuvii

I första avdelningen av denna kurs berättas att Pompeji och Herculaneum begrovs vid Vesuvius' utbrott den 24 augusti 79 e. Kr. För att sluta kursens cirkel återkommer vi nu med en ögonblicksbild från denna händelse, nämligen ett utdrag ur ett brev av Plinius d. y. där han berättar om hur hans morbror Gaius Plinius Secundus omkom vid utbrottet. Innan du griper dig an den latinska texten, läs igenom inledningsavsnittet i första avdelningen!

I denna (något förkortade) text använder författaren - vid sidan om imperfekt och perfekt - ofta presens historicum, som bör översättas med svenskt imperfekt för att tempusföljden på svenska skall bli konsekvent.

(1) Avúnculus meus erat Miséni et classem imperio regebat.	(1) avúnculus, i M morbror; det är Plinius d. ä. Miséni (gen. locativus) i Misenum classis, is F flotta classem imperio regere (<i>rego, rexi, rectum</i> 3 styra) föra befälet över flottan
(2) Hora séptima mater mea ei índicat nubem inusitata magnitúdi-ne apparére.	(2) hora, ae F timme índice 1 meddela, + ack. m. inf. nubes, is F moln inusitatus, a, um ovanlig magnitúdo, údinis F storlek, abl. = abl. qualitatis: 'av ovanlig storlek' appareo, apparui, - 2 visa sig
(3) Poscit soleas, ascendit locum, ex quo miraculum illud cónspici poterat.	(3) posco, poposci 3 fordra, begära solea, ae F sandal ascendo, ascendi, ascensum 3 bestiga miraculum, i N fenomen conspicio, conspexi, conspectum 3B iaktta, <i>conspici</i> pass. pres. inf.
(4) Nubes oriebatur, incertum, ex quo monte - póstea cógnitum est Vesuvium fuisse.	(4) orior, ortus sum deponens 4 resa sig incertus, a, um osäker póstea senare cognosco, cognóvi, cógnitum 3 erfara, + ack. m. inf.: 'det erfors ... att det ...'
(5) Id magnum ei visum est. Iubet Libúrnica-m navem aptari.	(5) id subjekt = fenomenet magnum = märkligt iubeo, iussi, iussum 2 befalla Liburnicus, a, um liburner-; (liburnerna i nuv. Kroatien) apto 1 göra i ordning
(6) Mihi facit copiam, si venire una vellem. Respondi me studere malle, et forte ipse dederat, quod scriberem.	(6) copia, ae F tillgång; copiam facere ge tillfälle una (adv.) samtidigt; venire una 'följa med' vellem imperfekt konj. av <i>volo</i> malo, malui, malle föredra forte händelsevis quod scriberem = 'något att skriva'
(7) Egrediebatur domo: áccipit codicillos Rectinae, exterritae imminenti perículo.	(7) egredior, egressus sum deponens 3 vara på väg ut domo (abl. separativus) ur huset codicillus, i M skrivtavla; i plur. = meddelande Rectina personnamn exterritus, a, um + abl uppskrämd av imminens, entis hotande
(8) Nam villa eius subiacebat, nec ulla nisi navibus fuga erat. Orabat, ut se tanto discrimini eriperet.	(8) subiaceo, subiacui, - 2 ligga under, dvs vid foten av Vesuvius nisi om inte, 'utom' navis, is F skepp fuga, ae F , flykt, möjlighet att undkomma se =

	<p>henne (indirekt reflex., subj. till <i>orabat</i>) discrimen, íminis N kritisk situation eripio, eripui, ereptum 3B <i>erípere</i> <i>aliquem alicui.</i>: rädda någon ur något</p>
<p>(9) Vertit ille consilium. Deduxit quadrirèmes, ascendit ipse, ut non modo Rectinae sed multis ferret auxilium. Frequens enim amoena ora erat.</p>	<p>(9) consilium, i N plan dedúco, deduxi, deductum 3 sätta i sjön quadrirémis, is F fyrroddare ut för att non modo .. sed inte bara ..utan auxilium, i N hjälp fero, tuli, latum bära, 'ge' frequens, entis talrikt bebodd enim ty, nämligen ora, ae kust amoenus, a, um skön</p>
<p>(10) Próperat illuc, unde alii fugiunt, rectumque cursum in periculum tenet adeo solútus metu, ut omnes illius mali motus enotaret.</p>	<p>(10) própero 1 skynda illuc dit unde varifrån cursum, us M lopp, kurs solútus, a, um löst, fri, med abl. = 'fri från' metus, us M fruktan motus, us M rörelse, förändring malum, i N naturkatastrof, énoto 1 uppteckna</p>
<p>(11) Iam navibus cinis incidebat, iam púmices etiam et nigri lápides.</p>	<p>(11) iam redan, nu cinis, cíneris M aska íncido,íncidi, - 3 falla pumex, púmícis MF pimpsten lapis, lápídis M sten; underförstå <i>incidebant!</i></p>
<p>(12) Cunctatus est paulum, an retro flécteret, sed mox gubernatori monenti, ut ita faceret, dixit: 'Fortes fortuna iuvat. Pomponianum pete!'</p>	<p>(12) cunctor, cunctatus sum deponens 1 tveka an om flecto, flexi, flexum 3 vända gubernator, is M styrman moneo, monui, mónitum 2 uppmana fortis, e stark, djärv iuvo 1 hjälpa Pomponianus = officer vid flottan peto, petívi, petítum 3 uppsöka, sätta kurs på</p>
<p>(13) Pomponianus Stabiis erat. Ibi sárcinas contúlerat in naves, certus fugae, si contrarius ventus resedisset.</p>	<p>(13) Stabiae, arum stad nära Vesuvius, abl. loci <i>Stabiis</i> 'i Stabiae' sárcinae, arum F lösöre cónfero, cóntuli, collátum bära certus med gen. <i>fugae</i> säker om flykt, 'fast besluten att fly' contrarius, a, um mot- resído, resédi, resesum 3 lägga sig; på sv. hellre imperfekt</p>
<p>(14) Quo tunc avínculus meus secundissimo vento invectus est.</p>	<p>(14) quo (relativt anknytande) dit secundus, a, um gynnsam, stark ínveho, invexi, invectum 3 forsla, föra; pass. 'kom inseglande'</p>

(15) Conplectitur Pomponianum trepidantem, consolatur, hortatur et iubet se deferri in balíneum, ut timorem eius sua securitate leniret.	(15) complector, complexus sum deponens 3 omfamna trépido 1 darra consolor 1 trösta hortor 1 uppmuntra défero bära. 'föra' balíneum, i N bad securitas, tatis F säkerhet; lugnt uppträdande lenio 4 lindra, minska
(16) Interim a Vesuvio monte in pluribus locis latissimae flammae altáque incendia relucebant, quorum claritas tenebris noctis augebatur.	(16) interim under tiden latus, a, um bred, stor altus, a, um hög incendium, i N eld(tunga) reluceo, reluxi, - 2 lysa claritas, tatis F klart ljus ténebrae, arum F mörker nox, noctis F natt augeo, auxi, auctum 2 öka, förstärka
(17) Avunculus tum se quiéti dedit. Meatus animae, qui illi propter amplitúdinem córporis sonantior erat, a ceteris audiebatur.	(17) tum därefter quies, quiétis F vila ; <i>se dare alicui</i> ägna sig åt något meatus, us M gång: <i>meatus animae</i> andhämtning amplitudo, amplitúdinis F storlek sono 1 ljuda, pres. part <i>sonans, antis</i> ljudlig
(18) Area, ex qua diaéta eius adibatur, iam cinere et pumicibus opletata est.	(18) area, ae F gårdsplan diaéta, ae F sovrum adibatur (ad + ire) uppsöktes, 'man gick till' iam redan, nu ópleo 2 fylla
(19) Excitatus procedit et se reddit Pomponiano ceterisque, qui pervigilaverant.	(19) excitatus, a, um väckt procedo, processum 3 gå ut <i>se reddere alicui</i> återge sig till någon, dvs. återvända till någon pervígilo 1 hålla sig vaken
(20) In commune consultant, utrum intra tecta subsistant an in aperto vagentur.	(20) in commune gemensamt consulto 1 överlägga utrum ... an huruvida ... eller om intra (prep. m. ack.) inom, inne i tectum, i N hus subsisto, súbstiti, - 3 stanna kvar apertus, a, um öppen, fri vagor deponens 1 ströva runt
(21) Nam crebris tremoribus tecta nutabant et quasi emota sedibus suis nunc huc, nunc illuc ferri videbantur.	(21) tremor, óris M darrrning, jordskalv nuto 1, nicka, skaka quasi liksom emótus, a, um lyft sedes, is F säte, här 'grund' nunc ... nunc än ... än huc hit illuc dit fero, tuli, latum, ferre bära, här 'kasta'

(22) Sub divo pumicum casus metuebatur.	(22) sub 'under, i' divum, i N öppen himmel, 'det fria' casus, us M (ned)fall, jfr <i>cado</i> 3 falla metuo, metui, - 3 frukta
(23) Cervicalia capitibus inposita linteis constringunt. Id munimentum adversus incidentia fuit.	(23) cervical, ális N kudde inpono, inposui, inpositum 3 sätta på linteum, i N linneduk constringo, constrinxi, constrictum 3 binda fast munimentum, i N skydd adversus prep. m. ack. mot íncido,íncidi, - 3 falla ned: <i>incidentia</i> (pres. part. neutr. pl.) nedfallande föremål
(24) Iam dies erat álibi, illic erat nox omnibus noctibus nigrior; eam noctem tamen faces multae et varia lumina illuminabant.	(24) álibi på annat ställe illic där nox omnibus noctibus nigrior natt svartare än varje annan natt: <i>omnibus noctibus</i> (eg. abl. separativus) eg. utifrån alla andra nätter sett fax, facis F fackelbloss lumen, lúminis N ljussken illúmino 1 lysa upp
(25) Placuit égredi in litus et ex proximo aspicere, num iam mare fugam admitteret.	(25) placeo, placui, plácitum 2 behaga; <i>placuit</i> ops. det behagade, 'man beslöt' egredior, egressus sum deponens 3 gå ner litus, lítoris N strand ex proximo på mycket nära håll num om iam nu fuga, ae F flykt admitto admisi, admissum 3 släppa in, ge tillfälle till
(26) Quod adhuc vastum et adversum permanebat.	(26) quod (rel anknytande) = id adhuc fortfarande vastus, a, um ofantlig, 'upprörd' adversus, a, um motig, ogynnsam permaneo, permansi, permansum 2 förbliva
(27) Ibi recubans avúnculus semel atque íterum aquam frígidam poposcit.	(27) récubo 1 bli liggande, vila semel en gång íterum två gånger: <i>semel atque iterum</i> upprepade gånger frígidus, a, um kall posco, poposci 3 begära
(28) Deinde flammae et odor súlpuris alios in fugam vertunt, éxcitant illum.	(28) sulpur, súlpuris N svavel verto, verti, versum 3 vända éxcito 1 skrämna upp, få att stiga upp

<p>(29) Innixus sérvulis duobus adsurrexit et statim cóncidit, ut ego coniecto, stómacho a crassa calígine clauso.</p>	<p>(29) innítor, innixus sum dep. 3 stödja sig på, med abl. adsurgo, adsurrexi, adsurrectum 3 resa sig upp statim adv. genast cóncido, cóncidi, - falla, jfr <i>cado</i> 3 ut med indikativ 'såsom' coniecto 1 förmoda stómachus, i M luftstrupe claudio, clausi, clausum 3 stänga, täppa till crassus, a, um tjock calígo, calígine F rök; kausal abl. abs.: eftersom luftstrupen täppts till av den tjocka röken</p>
<p>(30) Ubi dies rédditus est, corpus inventum est integrum et inlaesum. Hábitus córporis quiescenti quam defuncto similior erat.</p>	<p>(30) ubi (tidskonjunktion med perf. ind.) så snart som reddo, réddidi, rédditum 3 återge, <i>passiv</i>: komma tillbaka invenio, invéni, inventum 4 finna, påträffa integer, ra, rum ren, hel illaesus, a, um oskadd, osårad hábitus, us M utseende símilis, e lik, med dat. quiesco, quiévi, quiétum 3 vila, sova defunctus, a, um död</p>